

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/200818,Uroczyste-odsloniecie-tablicy-upamietniajacej-zolnierzy-Polskich-Sil-Zbrojnych-n.html>
20.05.2024, 20:32

Uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie - bohaterów spod Monte Cassino, Ankony i Bolonii, którzy po powrocie na kresy wschodnie II RP byli represjonowani - Warszawa, 18 maja 2024

80. rocznica bitwy o Monte Cassino

Uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie

– Bohaterów spod Monte Cassino, Ankonę i Bolonię, którzy po powrocie na kresy wschodnie II RP, w marcu 1951 r. wraz ze swoimi rodzinami byli represjonowani przez władze krajów sowieckich

80. rocznica bitwy o Monte Cassino

Uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie

– Bohaterów spod Monte Cassino, Ankonę i Bolonię, którzy po powrocie na kresy wschodnie II RP, w marcu 1951 r. wraz ze swoimi rodzinami byli represjonowani przez władze krajów sowieckich

18 maja 2024 r. | godz. 12:00

Świątynia Chwały i Pamięci
ul. Piłsudskiego 100, Warszawa, Włocławek

PAMIĘCI
PONAD TYSIĄCA ŻOŁNIERZY II KORPUSU
POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE-
BOHATERÓW SPOD MONTE CASSINO, ANKONĄ I BOLONIĄ,
KTÓRZY PO POWROTCIE NA KRESY WSCHODNIE II RP,
W MARCU 1951 R. WRAZ ZE SWOIMI
RODZINAMI PADLI OFIARĄ ZBIOROWYCH
REPRESJI ZE STRONY ROSJI SOWIECKIEJ
ZA TO TYLKO, ŻE BYLI ŻOŁNIERZAMI WOJSKA POLSKIEGO.
W 80. ROCZNICĘ BITWY O MONTE CASSINO
INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

KAPELANI WOJSKA POLSKIEGO
ZABIEJANI PRZEZ SOWIETÓW W 1948 R. W ZBRODNI KATYŃSKIEJ

VINCTIS NON VICTIS

KS. ANTONI ALEKSANDROWICZ	KS. WŁADYSŁAW FLEWIK
KS. EDWARD CHOMA	KS. JÓZEF SKOBIEL
KS. BRONIAJ CICHOWICZ	KS. KAZIMIERZ SUCHCICKI
KS. JÓZEF CZAMBAJDA	KS. BRONIAJ SZWIED
KS. GWARCY DROZDOWICZ	KS. MICHAŁ TYSZKA
KS. ALEKSANDER DUBIEL	KS. WŁADYSŁAW LIBBAN
KS. MIŁCZYŚLAW JANKAS	KS. CZESŁAW WOJTYŃIAK
KS. JÓZEF KACPRZAK	KS. JERZY WRZĄDZIŁO
KS. STANISŁAW KONTNER	KS. JAN LEON ZIÓRKOWSKI
KS. STANISŁAW MATZNER	KS. FRANCISZEK ZAKRZEWSKI
KS. RÓŻEJ MIŁCZYSKI	AL. IGNACY DRABCIŃSKI
KS. JAN MIODUSZYŃSKI	AL. ANDRZEJ SZEPYŃSKI
KS. ANDRZEJ NIWA	RODOK GREGORAKOUCI
KS. EDMUND NOWAK	KS. MIKOŁAJ ILKÓW

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
STANOWISZCZYNIE PRACÓW KAPLANÓW KATYŃSKICH
A.D. 1948

W sobotę 18 maja 2024 r. w Świątyni Opatrzności Bożej odbyło się uroczyste odsłonięcie tablicy upamiętniającej żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie – bohaterów spod Monte Cassino, Ankony i Bolonii, którzy po powrocie na kresy wschodnie II RP w marcu 1951 r. wraz ze swoimi rodzinami byli represjonowani przez władze Rosji sowieckiej.

Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą.

W wydarzeniu z ramienia Instytutu Pamięi narodowej wzięli udział m.in. dr hab. Karol Polejowski, zastępca prezesa IPN i dr Tomasz Łabuszewski, dyrektor Oddziału IPN w Warszawie., ks. dr Paweł Gwiazda, proboszcz Świątyni Opatrzności Bożej, także pracownicy warszawskiego oddziału IPN, rodziny bohaterów, media i mieszkańcy Warszawy.

Uroczystość z oprawą wojskową uświetnił występ Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego.

Tablica powstała z inicjatywy Oddziału IPN w Warszawie i ufundowana ze środków Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Warszawie.

***

Los żołnierzy II Korpusu – bohaterów spod Monte Cassino – był po zakończeniu II wojny światowej nie do pozazdroszczenia. Pomimo ogromnej daniny krwi przelanej „za wolność naszą i waszą” powoli stawali się wojskiem niepotrzebnym, wręcz kłopotliwym dla

dotychczasowych sojuszników.

Mieli przed sobą trzy wyjścia: emigrację, przyjazd do Polski znajdującej się pod okupacją sowiecką (co w praktyce oznaczało zdanie się na łaskę lub niełaskę komunistycznych władz) lub też powrót na tereny wschodnie II RP bezprawnie zagarnięte przez ZSRS.

Każdy ze wspomnianych wyborów obarczony był wielkim ryzykiem, wyrzeczeniami i cierpieniem. Najtrudniejszy jednak z pewnością dotyczył dobrowolnego udania się na Wileńszczyznę, Nowogródczynę, Grodzieńszczyznę, Wołyń, Podole, czy Polesie. Nie były to już jednak nie zapamiętane przez nich ziemie rodzinne, ale sowiecka „niełudzka ziemia”. Na ten desperacki akt zdecydowało się od 1200 do 1400 żołnierzy. Głównym powodem ich decyzji było pragnienie połączenia się z dawno niewidzianymi rodzinami, z którymi zostali przymusowo rozłączeni na skutek represji sowieckich z lat 1939–1941.

Droga większości żołnierzy, którzy znaleźli się potem na terenie ZSRS, wiodła przez Polskę. Już od momentu pojawienia się w okupowanym przez Sowieców kraju wszyscy traktowani byli jako grupa potencjalnie niebezpieczna. Trafiali do obozów filtracyjnych, gdzie poddawano ich weryfikacji i inwigilacji, otaczano agenturą, która miała donosić o wszelkich przejawach ich nieprawomyślności.

W ZSRS było już tylko gorzej. Stali się ofiarami postępującej sowietyzacji i kolektywizacji prowadzącej do znacznego zubożenia ich rodzin.

Główne uderzenie sowieckiego aparatu bezpieczeństwa w całą zbiorowość byłych żołnierzy II Korpusu nastąpiło jednak dopiero w nocy z 31 marca na 1 kwietnia 1951 r. Na mocy decyzji Rady Ministrów ZSRS razem ze swoimi rodzinami zostali oni deportowani do obwodu irkuckiego, a ich majątki skonfiskowano.

W sumie akcją tą objętych zostało ponad 4600 osób (w tym od 1236 do 1222 byłych podkomendnych gen. Władysława Andersa). Transport koleją do miejsc przymusowego osiedlenia trwał aż 18 dni, warunki były bardzo ciężkie – wciąż panowały syberyjskie mrozy. W efekcie kosztował on życie wielu najmłodszych i najstarszych członków rodzin deportowanych weteranów.

Jako specjalnych przesiedleńców pozbawiono ich jakichkolwiek praw i wykorzystywano na miejscu do katorżniczej pracy w kopalniach, na budowach i innych przedsiębiorstwach przemysłowych. Nie objęły ich amnestie z lat 1956–1957. Dopiero 2 sierpnia 1958 r. Prezydium Rady Najwyższej ZSRS wydało dekret o ich uwolnieniu z przymusowego osiedlenia. Część z nich starała się o przyjazd do PRL. Udało się to jednak tylko nielicznym.

PLIKI DO POBRANIA

[Ulotka \(pdf, 416.89 KB\) 14.05.2024 11:00](#)